ASPECTE ALE REALIZĂRII ADJUNCŢILOR ÎN ROMÂNA CONTEMPORANĂ

DANA MANEA
Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Bucureşti

Comunicarea de faţă are în vedere două obiective:

− să pledeze pentru renunţarea la conceptul operaţional de „circumstanţial” în descrierea structurii limbii române, în favoarea celui de „adjunct”;

− să pună în valoare posibilitatea/imposibilitatea de realizare a adjuncţilor prin propoziţii nonfinite**.**

1. *Adjuncţi* vs *circumstanţiale*

În gramaticile curente româneşti, inclusiv în ultima versiune a GALR (2008) componenţii opţionali ai structurii propoziţiei sunt consideraţi „circumstanţiale” şi sunt grupaţi în funcţie de criterii semantice, astfel încât clasificarea lor este diferită de la o gramatică la alta, iar tipurile propuse sunt, de regulă, categorii deschise şi „vagi”.

În general, se acceptă existenţa următoarelor tipuri semantice de circumstanţiale: modul, instrumentul, spaţiul, timpul, scopul, cauza, consecinţa, concesia, condiția:

(1) *Merge repede.*
(2) *Scrie cu creionul.*
(3) *Ea aşteaptă în hol.*
(4) *Ne-am întâlnit la (ora) 10.*
(5) *S-a internat în spital pentru un control medical general.*
(6) *Tuşeşte din cauza fumatului.*
(7) *Era aşa de răguşită, încât nu a putut cânta.*
(8) *A venit la facultate, deşi era bolnavă.*
(9) *Va veni, dacă îl vei ruga.*

După cum se ştie, în cadrul teoretic oferit de gramatica minimalistă se disociază între „adjuncţi” şi complemente – constituenţi a căror ocurenţă nu este liberă. Se elimină astfel diferenţierea între opţional şi obligatoriu la nivelul aceleiaşi clase[1]. În contexte ca: *L-am întâlnit în Braşov., Vom vizita cetatea la vară/în iunie., I-a întins mâna cu eleganţă.* segmentele subliniate sunt adjuncţi. În schimb în *Ion locuieşte în Braşov. Întâlnirea se va desfăşura la vară/în iunie. Ana se comportă cu eleganţă.* constituenţii marcaţi sunt complemente. Tipologia adjuncţilor nu este constrânsă de factori sintactici, „clasificarea” lor are la bază tot criteriul semantic, dar stabilirea categoriilor şi (sub)categoriilor de adjuncţi este mai flexibilă şi „ierarhizarea” în raport de conceptul de „circumstanţă” nu mai este necesară.

[1] Vezi GALR (2008 II: 487−494).

BDD-V812 © 2010 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 21:10:08 UTC)

Adjuncţilor enumeraţi mai sus ((1)–(9)) li se pot adăuga: modalitatea (10), mijlocul (11), frecvenţa (12), aspectualitatea (13), evaluarea (14), conectarea la enunţare (15)[1], conectivitatea (16)[2], gradualitatea (17)[3] etc.:

(10) *Cei doi băieţi sunt probabil studenţi.*
(11) *A cucerit auditoriul prin eleganţa discursului.*
(12) *Se duce în fiecare săptămână la teatru.*
(13) *A citit cartea de câteva ori.*
(14) *Cu siguranţă, va ajunge la timp.*
(15) *Sincer, sunt fericită.*
(16) *Există, cu alte cuvinte, o justificare pentru acţiunile ei.*
(17) *A venit destul de repede.*

Gramaticile curente româneşti discută şi despre „circumstanţialul de relaţie", „circumstanţialul cumulativ", circumstanţialul de excepţie", „circumstanţialul sociativ" şi „circumstanţial opoziţional".

Deoarece evocă o limitare a unei proprietăţi sau a unei teme, pentru primul tip de adjunct menţionat mai sus („circumstanţialul de relaţie", i.e. *Despre noul coleg, nimeni nu ştia nimic.*, *În privinţa implementării măsurilor de austeritate, nu avem precizări.*) considerăm că este mai potrivit termenul de „**domeniu**"[4].

Dacă privim din perspectivă semantică, putem spune că termenul operațional **consecință** acoperă atât realizări de tipul celor de sub (7) descrise, de regulă, drept „circumstanţiale consecutive", cât şi structuri precum: *Era răguşită, aşa că nu a putut cânta*[5].

Tot din considerente semantice, propunem asocierea în două subclase de adjuncţi a aşa-numitelor „circumstanţiale cumulative" şi „de excepţie", pe de o parte, şi a „circumstanţialelor sociative" şi „opoziţionale", pe de altă parte. Primul tip ar fi **cumulul** (pozitiv: *Pe lângă cărți a cumpărat și caiete.*= „Am cumpărat şi cărţi şi am cumpărat şi caiete." şi, respectiv, negativ: *În afară de Ion, nu au (mai) venit şi alţi prieteni.* = „Ion a venit. + Nu au venit şi alţi prieteni."; *Am cumpărat tot, în afară de ceai.* = „Am cumpărat tot, dar nu am cumpărat ceai."). Al doilea tip ar fi **asocierea** (pozitiv: *În excursie Maria a venit (împreună) cu Dana.*= În excursie a venit Maria şi a venit şi Dana."*; A vândut casa cu grădină, cu tot.*= „A vândut casa şi a vândut şi grădina." şi, respectiv, negativ: *În locul lui Ion a venit Gheorghe.*= „Nu a venit Ion, ci a venit Gheorghe.", *În loc de mere am cumpărat pere.*= „Nu am cumpărat mere, ci am cumpărat pere.").

În schimb, „circumstanţialul de cantitate" poate fi considerat subtip al adjuncţilor de timp („durata": *Lucrează opt ore pe săptămână.*), de spaţiu („distanţa": *Aleargă doi kilometri în fiecare zi.*) sau de gradualitate (*Aleagă repede.* vs *Aleargă foarte repede./Aleargă destul de repede.*).

[1] În GALR se vorbeşte despre „circumstanţiale metadiscursive". Vezi GALR (2008 II: 493−494).

[2] În gramaticile funcţionale, „adjuncţii de conectivitate" sunt trataţi ca mijloace de realizare a coerenţei discursive şi sunt numiţi „conectori transfrastici" sau/şi „corelativi". Vezi GALR (2008 II: 767−777).

[3] Încadrat în GALR în clasa circumstanţialului cantitativ. Vezi GALR (2008 II: 544−550).

[4] Denumirea cea mai frecventă este „circumstanţial de relaţie" (Cf. GALR 2005/2008) sau „complement de relaţie restrictivă" (Cf. Iordan, Robu 1978: 667). Termenul de **domeniu** (engl. *domain*) este utilizat în unele gramatici ale altor limbi, e.g. Huddelston, Pullum (2002: 666).

[5] Aceste construcţii sunt considerate, de regulă, structuri alcătuite din propoziţii coordonate (vezi GALR, 2005/2008). Unele lucrări gramatici româneşti le introduc în clasa circumstanţialelor, ca un tip distinct, şi anume, „circumstanţialul conclusiv" (vezi, de pildă, Dimitriu 2002 II: 1428).

BDD-V812 © 2010 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 21:10:08 UTC)

Astfel, putem enumera următoarele tipuri semantice de adjuncţi: **modul, instrumentul, mijlocul, spaţiul, timpul, frecvenţa, aspectualitatea, gradualitatea, scopul, cauza, consecinţa, concesia, condiţia, domeniul, modalitatea, evaluarea, conectarea la enunţare, conectivitatea, cumulul** şi **asocierea**.

2. ***Formele adjuncţilor***

În ce priveşte forma adjuncţilor, se constată faptul că aceştia pot fi realizaţi prin: adverbe şi grupuri adverbiale, grupuri prepoziţionale, grupuri nominale, propoziţii nonfinite şi propoziţii finite[1].

În limba română, formele comune de actualizare a adjuncţilor sunt grupurile prepoziţionale şi propoziţiile finite. Există o similitudine între cele două modalităţi de realizare: subordonatorii tipici (e.g. *deşi, fiindcă, încât, aşa că, pe lângă că* etc.) se comportă ca prepoziţiile (propriu-zise), în sensul că au un anume sens independent, ceea ce conduce spre interpretarea propoziţiilor pe care le „introduc" drept adjuncţi de cauză, consecinţă, cumul etc. şi nu intră în structura adjuncţilor. Propoziţiile finite sunt „complemente" ale subordonatorilor aşa cum numele, pronumele, adverbul sau verbul sunt complemente ale prepoziţiilor[2].

Adverbele (grupurile adverbiale) şi grupurile nominale nu sunt actualizări ale tuturor adjuncţilor.

Se poate remarca faptul că, exceptând construcţiile gerunziale, în limba română adjuncţii nu se realizează prin propoziţii nonfinite. Ca adjuncţi, infinitivul, participiul şi supinul sunt integraţi în grupuri prepoziţionale sau reprezintă structuri eliptice provenite din „ştergerea" unor componenţi.

Asupra acestor modalităţi de exprimare a adjuncţilor în limba română ne vom opri în cele ce urmează[3].

2.1. Structura: $_{GP}$ **[**$_{P}$ **[α]** $_{GV}$ **[V** $_{\text{infinitiv cu particulă}}$ **+** $_{GD}$**]]**

- $_{GP}$ [$_{P}$ [PÂNĂ, ÎNAINTE DE] + $_{GV}$ [$V_{\text{inf•cu particulă}}$]] **(timp)**

  (18) **[Până *a veni el*],** *ea a plecat. // Ea a plecat* **[până *a veni el*].**
  (i) [$_{P}$ *până*] **[**$_{T/particulă}$ *a*] **[**$_{V}$ *veni*] **[**$_{PRN/D1}$ *el*], *ea a plecat*.
  (ii) [$_{GP}$ **[[**$_{P}$ *până*] $_{GT}$**[**$_{T/particulă}$ *a*] **[**$_{V}$ *veni*]] **[**$_{PRN/D1}$ *el*]]], **[**$_{PRN/D2}$ *ea*] *a plecat*.
  (19) [**Înainte de a *răspunde***], *a ezitat puţin.// A ezitat puţin* [**înainte de a *răspunde***].
  (i) [$_{P}$ *înainte de*] **[**$_{T/particulă}$ *a*] **[**$_{V}$ *răspunde*], *a ezitat puţin*.
  (ii) [$_{P}$ *înainte de*] **[**$_{GT}$**[**$_{T/\ Particulă}$ *a*] **[**$_{GV}$**[**$_{V}$ *răspunde*]] **[**$_{PRN/Di}$ **Ø]],** *a ezitat puţin*.
  (iii) [$_{GP}$**[**$_{P}$ *înainte de*] **[**$_{GT}$**[**$_{T/\ Particulă}$ *a*] **[**$_{GV}$**[**$_{V}$ *răspunde*]] **[**$_{PRN/Di}$ **Ø]]],** $_{GDi}$ **[**$_{PRO}$**Ø]** *a ezitat puţin*.

- $_{GP}$**[**$_{P}$[FĂRĂ] **+** $_{GV}$**[**$V_{\text{inf. cu particulă}}$ **+** $_{GD}$]] **(mod)**

  (20) *Şi-a argumentat poziţia* [**fără *a jigni* pe cineva**] // [**Fără *a jigni* pe cineva**], *şi-a argumentat poziţia*.

---

[1] Cf. Huddleston, Pullum (2008: 79).

[2] Aşadar, subordonatorii de felul celor menţionaţi pot asimilaţi categoriilor lexicale. De altfel, există un paralelism – chiar formal – între clasa prepoziţiilor şi subordonatorii „circumstanţiali". Vezi, de pildă: *din cauza* şi *din cauză că, pe lângă* şi *pe lângă că, în afară de* şi *în afară că* etc.

[3] Vom folosi sistemul propus de Radford (2009). Astfel, alături de simbolurile şi abrevierile utilizate şi în literatura de specialitate românească (GV pentru Grupul Verbal; GP pentru Grupul Prepoziţional etc.) apar în descrierea noastră şi GT (corespondentul românesc pentru engl. TP = *Tense Phrase*), şi T (pentru constituentul *tense-marker*). În privinţa acestuia din urmă, precizăm că prin T vom marca: auxiliarele, particula de infinitiv (*a*), dar şi *să* – „formant al subjonctivului" – pe care îl considerăm o particulă similară celei de infinitiv.

BDD-V812 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 21:10:08 UTC)

(i) *Şi-a argumentat poziţia* [$_{P}$ *fără*] [$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{V}$ *jigni*] [$_{Af}$ **pe**] [$_{PRN}$ *cineva*]].
(ii) *Şi-a argumentat poziţia* [$_{P}$ *fără*] [$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$[$_{V}$ *jigni*]] [$_{GD}$[$_{Af}$ **pe**] [$_{PRN}$ *cineva*]].
(iii) $_{GDi}$ [$_{PRO}$**Ø**] *Şi-a argumentat poziţia* [$_{GP}$ [$_{P}$ *fără*] $_{GDi}$ [$_{PRN}$**Ø**] [$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$[$_{V}$ *jigni*]] [$_{GD}$[$_{Af}$ **pe**] [$_{PRN}$ *cineva*]]].

- $_{GP}$ [$_{P}$ [SPRE, PENTRU] + $_{GV}$ [V $_{\text{inf cu particulă}}$ + $_{GD}$]] **(scop)**

(21) **[Pentru <u>*a*</u> *arăta*]** *că ea este pregătită, el a folosit argumente convingătoare.// El a folosit argumente convingătoare,* **pentru <u>*a*</u> *arăta*]** *că ea este pregătită.*
(i) [$_{P}$ *pentru*] [$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{V}$ *arăta*] *că ea este pregătită el a folosit argumente convingătoare.*
(ii) [$_{P}$ *pentru*] [$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$[$_{V}$ *arăta*]] [$_{CP}$ *că ea este pregătită*]] *el a folosit argumente convingătoare.*
(iii) [$_{GP}$ [$_{P}$ *pentru*] [$_{PRN/Di}$ **Ø**] [$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$[$_{V}$ *arăta*]]] [$_{CP}$ *că ea este pregătită*]] [$_{PRN/Di}$ *el*] *a folosit argumente convingătoare.*
(22) [**Spre <u>*a*</u> *convinge*** *auditoriul*], *a păstrat un ton grav, dar ferm.*
(i) [$_{P}$ *spre*] [$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{V}$ *convinge*] [$_{N}$ *auditori(u)_*] [$_{D}$ *_l*], *a păstrat un ton grav, dar ferm.*
(ii) [$_{P}$ *spre*] [$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$[$_{V}$ *convinge*]] [$_{GD}$[$_{N}$ *auditori(u)_*] [$_{D}$ *_l*]]], *a păstrat un ton grav, dar ferm.*
(iii) [$_{GP}$[$_{P}$ *spre*] [$_{PRN/Di}$ **Ø**] [$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$[$_{V}$ *convinge*]] [$_{GD}$[$_{N}$ *auditori(u)_*] [$_{D}$ *_l*]]]], $_{GDi}$ [$_{PRO}$**Ø**] *a păstrat un ton grav, dar ferm.*

- $_{GP}$ [$_{P}$ [PENTRU] + $_{GV}$ [V $_{\text{inf. cu particulă}}$ + $_{GD}$]] **(consecinţă)**

(23) *Nu a dansat aşa de bine* [**pentru <u>*a*</u> *câştiga acel premiu*].
(i) *nu a dansat aşa de bine,* [$_{P}$ *pentru*] [$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{V}$ *merita*] [$_{D}$ *acel*] [$_{N}$ *premiu*].
(ii) *nu a dansat aşa de bine,* [$_{P}$ *pentru*] [$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$[$_{V}$ *merita*]] [$_{GD}$ [$_{D}$ *acel*] [$_{N}$ *premiu*]]].
(iii) $_{GDi}$ [$_{PRO}$**Ø**] *nu a dansat aşa de bine,* [$_{GP}$[$_{P}$ *pentru*] [$_{PRN/Di}$ **Ø**] [$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$[$_{V}$ *merita*]] [$_{GD}$ [$_{D}$ *acel*] [$_{N}$ *premiu*]]]].

- $_{GP}$ [$_{SPEC}$ (CHIAR/ŞI) $_{P}$ [FĂRĂ] + $_{GV}$ [V $_{\text{infinitiv cu particulă}}$ + $_{GD}$]] **(concesie)**

(24) [***Chiar şi fără <u>*a*</u> înţelege*** *această situaţie*], *a încercat să rezolve elegant conflictul.// A încercat să rezolve elegant conflictul,* [***chiar şi fără <u>*a*</u> înţelege*** *această situaţie*].
(i) [$_{SPEC}$ *Chiar ± şi*] [$_{P}$ *fără*] [$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{V}$ *înţelege*] [$_{D}$ *această*] [$_{N}$ *situaţie*], *a încercat să rezolve elegant conflictul.*
(ii) [$_{SPEC}$ *Chiar ± şi*] [$_{P}$ *fără*] [$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$[$_{V}$ *înţelege*]] [$_{GD}$[$_{D}$ *această*] [$_{N}$ *situaţie*]]], *a încercat să rezolve elegant conflictul.*
(iii) [$_{SPEC}$ *Chiar ± şi*] [$_{GP}$[$_{P}$ *fără*] $_{GDi}$ [$_{PRN}$**Ø**] [$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$[$_{V}$ *înţelege*]] [$_{GD}$[$_{D}$ *această*] [$_{N}$*situaţie*]]]], $_{GDi}$ [$_{PRO}$**Ø**] *a încercat să rezolve elegant conflictul.*

- $_{GP}$ [$_{P}$ [ÎN AFARĂ DE + $_{GV}$ [V $_{\text{infinitiv cu particulă}}$ + $_{GD}$] **(cumul negativ)**

(25) **[În afară de <u>*a*</u> *preda cursuri*],** *mai lucrează şi în cercetare.*
(i) [$_{P}$ *în afară de*] [$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{V}$ *preda*] [$_{N}$ *cursuri*], *mai lucrează şi în cercetare.*
(ii) [$_{P}$ *în afară de*] [$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$[$_{V}$ *preda*]] [$_{GD}$[$_{N}$ *cursuri*] [$_{D}$ Ø]], *mai lucrează şi în cercetare.*
(iii) [$_{GP}$ [$_{P}$ *în afară de*] $_{GDi}$ [$_{PRN}$**Ø**] [$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$[$_{V}$ *preda*]] [$_{GD}$[$_{N}$ *cursuri*] [$_{D}$ Ø]]], $_{GDi}$ [$_{PRO}$**Ø**] *mai lucrează şi în cercetare.*

BDD-V812 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 21:10:08 UTC)

- $_{GP}$ [$_{P}$ [ÎN LOC DE + $_{GV}$ [V $_{\text{infinitiv cu particulă}}$ + $_{GD}$]

(26) **[În loc de *a clarifica situaţia*],** *a preferat să o ignore*.**(asociere negativă)**
(i) [$_{P}$ *în loc de*] [$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{V}$ *clarifica*] [$_{N}$ *situaţi*_] [$_{D}$ _*a*], *a preferat să o ignore*.
(ii) [$_{P}$ *în loc de*] [$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$[$_{V}$ *clarifica*]] [$_{GD}$[$_{N}$ *situaţi*_] [$_{D}$ -*a*]]], *a preferat să o ignore*.
(iii) [$_{GP}$ [$_{P}$ *în loc de*] $_{GDi}$ [$_{PRN}$**Ø**] [$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$[$_{V}$ *clarifica*]] [$_{GD}$[$_{N}$ *situaţi*_] [$_{D}$ -*a*]]]], $_{GDi}$ [$_{PRO}$**Ø**] *a preferat să o ignore*.

- $_{GP}$ [$_{P}$ [FĂRĂ] + $_{GV}$ [V$_{\text{inf·cu particulă}}$ + $_{GD}$]] **(condiţie)**

(27) **[Fără a înţelege acea situaţie],** *nu poţi rezolva elegant conflictul.*
(i) [$_{P}$ *fără*] [$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{V}$ *înţelege*] [$_{D}$ *acea*] [$_{N}$ *situaţie*], *nu poţi rezolva elegant conflictul*.
(ii) [$_{P}$ *fără*] [$_{GT}$ [$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$ [$_{V}$ *înţelege*]] [$_{GD}$[$_{D}$ *acea*] [$_{N}$ *situaţie*]]], *nu poţi rezolva elegant conflictul*.
(iii) [$_{GP}$[$_{P}$ *fără*] $_{GDi}$ [$_{PRN}$**Ø**] [$_{GT}$ [$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$ [$_{V}$ *înțeleg*e]] [$_{GD}$[$_{D}$ *acea*] [$_{N}$ *situaţie*]]]], $_{GDi}$ [$_{PRO}$ **Ø**] *nu poţi rezolva elegant conflictul*.

În toate cazurile exemplificate mai sus ((18)–(27)) infinitivul poate fi substituit cu subjonctivul. În unele situaţii centrul grupului se păstrează. Structura diferă doar prin ocurenţa particulei *să* a subjonctivului în locul particulei *a* – specifică infinitivului:

(28) **[Până *să vină el*],** *ea a plecat.*(compară cu (18):
[$_{GP}$ [[$_{P}$ *până*] $_{GT}$[$_{T/particulă + Af}$ *să*] [$_{V}$ *vină*]] [$_{PRN/D1}$ *el*]]], [$_{PRN/D2}$ *ea*] *a plecat*.
(29) **[Fără să înţelegi acea situaţie],** *nu poţi rezolva elegant conflictul.* (compară cu (27))
[$_{GP}$[$_{P}$ *fără*] $_{GDi}$ [$_{PRN}$**Ø**] [$_{GT}$ [$_{T/Particulă + Af}$ *să*] [$_{GV}$ [$_{V}$ *înţelegi*]] [$_{GD}$[$_{D}$ *acea*] [$_{N}$ *situaţie*]]]], $_{GDi}$ [$_{PRO}$ **Ø**] *nu poţi rezolva elegant conflictul*.
(30) [***Chiar şi fără să înţeleagă*** *această situaţie*], *a încercat să rezolve elegant conflictul.* (compară cu (24))
[$_{SPEC}$ *Chiar* ± *şi*] [$_{GP}$[$_{P}$ *fără*] $_{GDi}$ [$_{PRN}$**Ø**] [$_{GT}$[$_{T/Particulă + Af}$ *să*] [$_{GV}$[$_{V}$ *înţeleagă*]] [$_{GD}$[$_{D}$ *această*] [$_{N}$ *situaţie*]]]], $_{GDi}$ [$_{PRO}$**Ø**] *a încercat să rezolve elegant conflictul*.

Dacă centrele prepoziţionale reprezentate prin mai multe unităţi dintre care ultima în ordine lineară este *de*, aceasta este ştearsă, particula *să* asociindu-se capului grupului:

(31) **[Înainte ~~de~~ <u>să</u> *răspundă*]**, *a ezitat puțin*.[1] (compară cu (19))
(32) **[În loc ~~de~~ *<u>să</u> clarifice situaţia*],** *a preferat să o ignore.*(compară cu (26))

Adjuncţii de scop şi de consecinţă au centre subordonatori specifici:

(33) **[(Pentru) Ca <u>să</u> *arate*]** *că ea este pregătită, el a folosit argumente convingătoare*. (compară cu (21))
(34) *Nu a dansat aşa bine* [**încât *<u>să</u> câştige un premiu*].** (compară cu (23))

- $_{GP}$ [$_{P}$ [ÎN] + $_{GV}$ [V $_{\text{infinitiv cu particulă}}$ + $_{GD}$]] **(domeniu)**

[1] Dar **[În afară de *<u>a</u> preda cursuri*],** *mai lucrează şi în cercetare.* şi ? **[În afară ~~de~~ *<u>să</u> predea cursuri*],** *mai lucrează şi în cercetare.*

BDD-V812 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 21:10:08 UTC)

(35) *Este expertă* **[în *a manipula telespectatorii*]**.
(i) *Este expertă* [$_{P}$ *în*] [$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{V}$ *manipula*] [$_{N}$ *telespectatori*_] [$_{D}$ *i*]
(ii) *Este expertă* [$_{P}$ *în*] **[**$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$ [$_{V}$ *manipula*]] [$_{GD}$ [$_{N}$ *telespectatori*_] [$_{D}$ *i*]]]
(iii) $_{GDi}$ **[**$_{PRO}$**Ø]** *Este expertă* [$_{GP}$ [$_{P}$ *în*] $_{GDi}$ **[**$_{PRN}$**Ø]** **[**$_{GT}$[$_{T/Particulă}$ *a*] [$_{GV}$ [$_{V}$ *manipula*]] [$_{GD}$ [$_{N}$ *telespectatori*_] [$_{D}$ *i*]]]

2.2. Structura $_{GP}$ [$_{P}$ [α] $_{Gv}$ [V $_{supin}$+ $_{GD}$]]

- $_{GP}$ [$_{P}$ [PÂNĂ, ÎNAINTE DE, DUPĂ] + $_{GV}$ [V $_{supin}$ + $_{GN}$]] **(timp)**

(36) **[Până *la instalat uşile*],** *nu trebuie gleduit peretele.*
(i) [$_{P}$ *până*] [$_{P}$ *la*] [$_{V}$ *instalat*] [$_{N}$ *uşi*_] [$_{D}$ _*le*], *nu trebuie să gleduieşti peretele*.
(ii) [$_{P}$ *până*] [$_{P}$ *la*] [$_{GT}$ [$_{GV}$[$_{V}$ *instalat*]] [$_{GD}$[$_{N}$ *uşi*_] [$_{D}$ _*le*]]], *nu trebuie să gleguieşti peretele*.
(iii) [$_{GP}$[$_{P}$ *până*] $_{GDi}$ [$_{PRN}$**Ø**] [$_{P}$ *la*] [$_{T'}$[$_{GT}$ [$_{GV}$[$_{V}$ *instalat*]] [$_{GD}$[$_{N}$ *uşi*_] [$_{D}$ _*le*]]]], $_{GDi}$ [$_{PRO}$**Ø**] *nu trebuie să gleduieşti peretele*.

- $_{GP}$ [$_{P}$ [LA, PENTRU,DUPĂ] + $_{GV}$[V $_{supin}$ + $_{GN}$]] **(scop)**

(37) *Îl trimite* [**la/pentru/după *pescuit păstrăvi***].
(i) *Îl trimite* [$_{P}$ *la*] [$_{V}$ *pescuit*] [$_{N}$ *păstrăvi*].
(ii) *Îl trimite* [$_{P}$ *la*] [$_{GT}$ [$_{GV}$ [$_{V}$ *pescuit*] [$_{GD}$ [$_{N}$ *păstrăvi*] [$_{D}$ Ø]].
(iii) [$_{GDi}$ [$_{PRO}$**Ø**] *Îl trimite* [$_{GP}$ [$_{P}$ *la*] $_{GDi}$ [$_{PRN}$**Ø**] [$_{T'}$[$_{GT}$ [$_{GV}$ [$_{V}$ *pescuit*] [$_{GD}$ [$_{N}$ *păstrăvi*] [$_{D}$ Ø]]]].

- $_{GP}$ [$_{P}$ [ÎN AFARĂ DE] + $_{GV}$[V $_{supin}$ + $_{GD}$]]: **(cumul negativ)**

(38) **[În afară de *pregătit seminarii***], *asistenţii mai au şi alte îndatoriri.*
(i) [$_{P}$ *în afară de*] [$_{V}$ *pregătit*] [$_{N}$ *seminarii*], *asistenţii mai au şi alte îndatoriri.*
(ii) [$_{P}$ *în afară de*] [$_{GT}$ [$_{GV}$[$_{V}$ *pregătit*] [$_{GD}$[$_{N}$ *seminari*_] [$_{D}$ _*i*]]]], *asistenţii mai au şi alte îndatoriri.*
(iii) $_{GP}$ [$_{P}$ *în afară de*] [$_{GDj}$] [$_{T'}$[$_{GT}$ [$_{GV}$[$_{V}$ *pregătit*] [$_{GD}$[$_{N}$ *seminari*_] [$_{D}$ _*i*]]]], [$_{GDj}$ *asistenţii*] *mai au şi alte îndatoriri.*

- $_{GP}$ [$_{P}$ [în loc DE] + $_{GV}$[V $_{supin}$ + $_{GN}$]]: **(asociere negativă)**

(39) **[În loc de *instigat populaţia***], *ar fi mai bine să propună o soluţie.*
(i) [$_{P}$ *în loc de*] [$_{V}$ *instigat*] [$_{N}$ *populalţi*_] [$_{D}$ *a*], *ar fi mai bine decis să propună o soluţie*.
(ii) [$_{P}$ *în loc de*] [$_{GT}$ [$_{GV}$[$_{V}$ *criticat*]] $_{GD}$ [$_{N}$ *populalţi*_] [$_{D}$ *a*]], *ar fi mai bine să propună o soluţie*.
(iii) [$_{P}$ *în loc de*] $_{GDi}$ [$_{PRN}$**Ø**] [$_{T'}$[$_{GT}$ [$_{GV}$[$_{V}$ *criticat*]] $_{GD}$ [$_{N}$ *populalţi*_] [$_{D}$ *a*]]]], [$_{GDi}$ [$_{PRO}$**Ø**] *ar fi mai bine să propună o soluţie*.

În toate cazurile descrise sub **2.2.,** infinitivul poate fi substituit cu subjonctivul în condiţii morfosintactice similare cu acelea menţionate în cazul structurilor cu infinitiv (vezi supra **2.1.**).

(40) **[Până *să instalezi uşile*],** *nu trebuie gleduit peretele.*(compară cu (36))
[$_{P}$ *până*] $_{GDi}$ [$_{PRN}$**Ø**] [$_{GT}$ [$_{T/Particulă\ +\ Af}$ *să*] [$_{GV}$[$_{V}$ *instalezi*]] [$_{GD}$[$_{N}$ *uşi*_] [$_{D}$ _*le*]]], $_{GDi}$ [$_{PRO}$**Ø**] *nu trebuie să gleduieşti peretele*.
(41) *Îl trimite* [**să pescuiască *păstrăvi***] (compară cu (37))

BDD-V812 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 21:10:08 UTC)

[$_{GDi}$ **[**$_{PRO}$**Ø]** *Îl trimite* **[**$_{GT}$ **[**$_{T\ /Particulă\ +\ Af}$ *să*] **[**$_{GV}$ **[**$_{V}$ *pescuiască*] **[**$_{GD}$ **[**$_{N}$ *păstrăvi*] [$_{D}$ Ø]]]].
(42) **[În afară să *pregătească seminarii*]**, *asistenţii mai au şi alte îndatoriri.* (compară cu (38))
[$_{P}$ *în afară*] **[**$_{GDj}$] **[**$_{GT}$ **[**$_{T/Particulă\ +\ Af}$ *să*] **[**$_{GV}$**[**$_{V}$ *pregătească*] **[**$_{GD}$**[**$_{N}$ *seminari_*] [$_{D}$ *_i*]]]]**,** **[**$_{GDj}$ *asistenţii*] *mai au şi alte îndatoriri.*
(43) **[În loc să *instige populaţia*]**, *ar fi mai bine să propună o soluţie.* (compară cu (39))
[$_{P}$ *în loc*] $_{GDi}$ **[**$_{PRN}$**Ø]** **[**$_{GT}$ **[**$_{T/Particulă\ +\ Af}$ *să*] **[**$_{GV}$**[**$_{V}$ *critice*]] $_{GD}$ **[**$_{N}$ *populalţi_*] **[**$_{D}$*_a*]]]], **[**$_{GDi}$ **[**$_{PRO}$**Ø]** *ar fi mai bine să propună o soluţie.*

3. *Adjuncţi în structuri care au constituenţi „acoperiţi”*

3.1. Auxiliar „acoperit”

(44) **Deşi apreciată,** *a renunţat la serviciu.* **(concesie)**
[$_{SUBORD}$ **deşi] [**$_{GDi}$**]** **[**$_{GT}$ **[**$_{T/AUX}$ ~~**era]**~~ **[**$_{GV}$ **apreciată]], [**$_{PRO}$**Ø]** *a renunţat la serviciu.*

3.2. Auxiliar „acoperit” + subordonator „acoperit”

(45) **Ajuns *acasă***, *Andrei a telefonat Irinei imediat.* **(timp)**
[$_{SUBORD}$ ~~*Când/după ce*]~~ $_{GDi}$ **[**$_{PRO}$**Ø]** [$_{GT}$[$_{T/AUX}$ ~~**a]**~~ **[**$_{GV}$ **ajuns** [$_{GADV}$[$_{ADV}$ ***acasă*]]]**, **[**$_{GDi}$ *Andrei*] *a telefonat Irinei imediat*.
(46) **Enervat**, *Ion a evitat să răspundă la telefon*. **(cauză)**
[$_{SUBORD}$ ~~Pentru că~~] $_{GDi}$ **[**$_{PRO}$**Ø]**[$_{GT}$[$_{T/AUX}$ ~~a~~] [$_{GV}$[$_{V}$~~fost/era~~] **enervat]],** [$_{GDi}$ *Ion*] *a evitat să răspundă la telefon.*

(47) **Încurajată** *că a obţinut calificativul maxim la examen, a plecat în excursie.*
[$_{SUBORD}$ ~~*pentru că*~~**]** $_{GDi}$ **[**$_{PRN}$**Ø]** [$_{GT}$[$_{T/AUX}$~~era~~] [$_{GV}$ **încurajată]]** **[**$_{CP}$ *că a obţinut calificativul maxim la examen*], $_{GDi}$ **[**$_{PRO}$**Ø]** *a plecat în excursie*. **(cauză)**

(48) **Lăudată**, *sora mea s-ar mobiliza mai mult.* **(condiţie)**
[$_{SUBORD}$ ~~Dacă~~] $_{GDi}$ **[**$_{PRO}$**Ø]** $_{GT}$[$_{T/AUX}$ ~~ar fi~~] [$_{GV}$ ***lăudată*]]**, [$_{GDi}$ *sora mea*] *s-ar mobiliza mai mult*.

În toate situaţiile prezentate mai sus ((44)–(48)) nu este posibilă modificarea poziţiei componenţilor, aceştia fiind obligatoriu antepuşi propoziţiei principale.

Un caz special al acestei situaţii îl reprezintă ştergerea parţială a subordonatorului, în structura superficială rămânând doar un component cu rol de specificator. În aceste situaţii adjuncţii nu au topică fixă.

(49) ***Odată* plecat *Ion***, *în încăpere s-a aşternut tăcerea.* **(timp)**
[$_{SPEC/SUBORD}$ ***Odată*** ~~*ce*]~~ [$_{GT}$**[**$_{T/AUX}$ ~~**a**~~] [$_{GV}$ **plecat] [**$_{GD}$**[**$_{N}$***Ion*]]**, *în încăpere s-a aşternut tăcerea*.
(50) ***Odată* stabilită *ordinea în sală*,** *procesul a fost reluat.* **(timp & cauză)**
[$_{SPEC/SUBORD}$ ***Odată*** ~~*ce*]~~ $_{GT}$[$_{T/AUX}$ ~~**a fost**~~] [$_{GV}$ **stabilită] [**$_{GD}$**[**$_{N}$ ***ordine_*] [**$_{D}$ ***_a***]] $_{GP}$**[**$_{P}$ ***în***] $_{GD}$**[**$_{N}$ ***sală*] [**$_{D}$ **Ø]],** *procesul a fost reluat.*
(51) **Chiar/Nici *rugat*,** *Alexandru n-ar veni la o asemenea petrecere.*
[$_{SPEC/SUBORD}$ **Chiar/Nici** ~~**dacă**~~**]** $_{GDi}$ **[**$_{PRO}$**Ø]** **[**$_{GT}$**[**$_{T/AUX}$ ~~**ar fi fost**~~**]** $_{GV}$**[**$_{V}$***rugat***]], **[**$_{GD}$ *Alexandru*] *n-ar veni la o asemenea petrecere.* **(concesie)**

BDD-V812 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 21:10:08 UTC)

4. *Concluzii*

În limba română numai anumiţi adjuncţi (timpul, concesia sau cauza) se pot realiza prin propoziţii nonfinite având centru participiul şi doar în situaţia în care auxiliarul este şters.

Dacă nu luăm în considerare propoziţiile gerunziale, adjuncţii nu pot fi redaţi prin propoziţii nonfinite.

Infinitivul şi supinul pot fi componenţi ai unui adjunct realizat prin grup prepoziţional. De regulă, prepoziţiile sunt specializate sau sunt însoţite de specificatori tipici pentru anumiţi adjuncţi. Infinitivul – complement al unei prepoziţii – apare totdeauna cu particula *a*.

În ipostaza de componenţi ai grupului prepoziţional adjunct, atât infinitivul, cât şi supinul pot fi substituiţi prin subjonctiv.

BIBLIOGRAFIE

Dimitriu, Corneliu, 2002, *Tratat de gramatică a limbii române*, Sintaxa, Institutul European, Iaşi.

Guţu Romalo, Valeria (coord.), 2008, *Gramatica limbii române*, I, II, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Huddleston, Rodney, Geoffrey K. Pullum (eds.), 2002, *The Cambridge Grammar of the English Language*, Cambridge University Press.

Huddleston, Rodney, Geoffrey K. Pullum, 2008, *A Student's Introduction to English Grammar*, Cambridge University Press.

Iordan, Iorgu, Vladimir Robu, 1978, *Limba română contemporană*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.

Radford, Andrew, 2009, *Analysing English Sentences. A Minimalist Approach*, Cambridge, Cambridge University Press.

A glimpse on adjunct realization in Contemporary Romanian

Assuming a semantic typology of adjuncts in Contemporary Romanian, the present article deals with some aspects regarding the possibility/impossibility of adjunct realization by nonfinite sentences. In the first part of the article, the author presents the semantic types of adjuncts, i.e. adjuncts of **manner, instrument, means, space, time, frequency, aspect, degree, purpose, reason, result, concession, condition, domain, modal, evaluative, speech act-related, connective, comitative,** and **additive** adjuncts. In the second part of the article, it is discussed the morphological realization of adjuncts. The author shows that only nonfinite sentences and Prepositional Phrases (PPs) are common realizations for all adjuncts and it is implied that the function of subordinators is similar to the function of prepositions in the PP. In Romanian, adjuncts cannot be realized by nonfinite sentences, except for the Gerundive ones. Infinitive, participle and supine are part of PPs or represent elyptical constructions, resulting from "the deletion" of certain constituents. As a general rule, prepositions are specialized or are preceded by specifiers characteristic for certain adjuncts.

BDD-V812 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 21:10:08 UTC)